

ŽYGAIČIAI

PARENGĖ KONSTANTINAS PRUŠINSKAS

Danutės Mukienės nuotraukos

Žygaičių herbas. Dailininkas Rolandas Rimkūnas

Žygaičiai – to paties pavadinimo Tauragės rajono seniūnijos centras rajono šiaurės vakarinėje dalyje, prie kelio Tauragė–Vainutas ir nedidelio Trumpos upeliuko. Tai labiausiai į vakarus nutolusi Tauragės rajono gyvenvietė. Žygaičių apylinkės raižo Ežeruona ir jos intakai Balčia, Dabrupis, Elbertas, Kerupys, Ringė, Tyrelupis. Tai lygumų kraštas. Nuo Žygaičių iki Tauragės – 21 kilometras. Netoli Žygaičių vėsa kvėpuoja Draudienio ežeras. Prie šio ežero ir Ežerūnos upės senovėje stovėjo Ariškių (Ariškėnų) pilis. Didžiausi šios seniūnijos kaimai – Sartininkai (apie 400 gyventojų), Aukštupiai, Kęščiai, Visbarai. Gaudaičių kaimas jau yra susiliejęs su Žygaičiais. Netoli Žygaičių – Prišmantai, kurio apylinkėmis teka Prišmantės upelis.

Žygaičių apylinkėse žmonės gyveno nuo seno. Šiose vietose yra rasta akmeninių įmovníų kirvių. Ežeruonos upės krante 1932 m. ūkininkas Vincas Merkelis rado 1626 ir 1671 m. datuojamų Lenkijos-Lietuvos kunigaikštystės pinigų.

1561 m. rašytiniuose šaltiniuose pirmą kartą paminėtas Žygaičių kaimas. Jam tada priklausė 17 valakų žemės. Čia buvo 15 kelmų, veikė viena smuklė.

1608 m. Žygaičiuose buvo pastatyta katalikų bažnyčia (tikėtina, kad koplyčia). Ji buvo medinė. Bažnyčios statyba rūpinosi Kerbedys.

XIX a. viduryje trenkus žaibui, 1785 m. statyta medinė Žygaičių katalikų bažnyčia sudegė.

1859–1861 m. Žygaičiuose pastatyta nauja mūrinė neogotikinė, trijų altorių katalikų bažnyčia. Jos statyba rūpinosi Vincentas Norvaiša ir parapijiečiai. Šios bažnyčios altoriai yra mūriniai.

Vertingi bažnyčios bokšte esantys du varpai. Vienas jų yra išlietas 1772 m., kitas – 1785 m. Varšuvoje.

1863 m. Žygaičių parapijoje skaityti mokėjo 834 gyventojai.

XIX a. pab. – XX a. pr. Žygaičiuose, kaip ir daugelyje kitų Tauragės rajono kaimų, buvo vienas iš lietuviškos spaudos gabenimo į Lietuvą centrų. Knygnešiai, pernešę knygas per sieną, jas dažnai paslėpdavo pas Žygaičių kunigą Vincentą Norvaišą. Iš žymesnių to krašto knygnešių čia gyveno Antanas Keršulis. Kunigą V. Norvaišą caro valdžia susekė. Už knygnešių globojimą, 1863 m. sukilimo dalyvių rėmimą jis 1870 m. buvo suimtas, nuteistas ir ištremtas į Tomsko guberniją. V. Norvaiša 1853 m. buvo baigęs Varnių kunigų seminariją. Ryšį su Tilžės spaustuvinkais jis užmezgė ir su jais bendradarbiauti pradėjo 1858 metais. Tremtyje kunigas išbuvo iki 1882 metų.

Seniūnijos teritorijoje esančiame Sartininkų kaime stovi 1787 m. pastatyta medinė katalikų bažnyčia. Jos altoriuose – XIX a. tapyti paveikslai. Bažnyčią puošia liaudies meistrų tapytos Kryžiaus kelio stotys, Nukryžiuotojo skulptūros. Vertinga ir bažnyčios šventoriuje stovinti liaudiškos architektūros varpinė, kurioje saugomi 1928 m. lieti varpai. Tame pačiame šventoriuje – 1886 m. pastatytas 5 m aukščio akmeninis reljefinis kryžius.

Šios seniūnijos Visbarų kaime yra buvę du dvarai. Jų pastatų jau nebėra. Yra išlikusios tik dvi jos jau neveikiančios dvaro kapinės. Vienas žymi tik kryžiai, antrąsias – XVIII a. pastatyta koplyčia. Ji čia atsirado Visbarų dvaro savininko Gimbuto rūpesčiu. Koplyčioje 1764 m. buvo palaidotas Gimbuto sūnus. Po Pirmojo pasaulinio karo koplyčios kriptos apnaikintos.

Visbarų kaimą ilgus metus garsino dievdirbys Juozas Dapkus (1908–1986).

(Nukelta į 62 p.)

Žygaičiai

Viršuje – Žygaičių šv. apaštalų Petro ir Pauliaus bažnyčia. Kairėje nuo viršaus: Žygaičių šv. apaštalų Petro ir Pauliaus bažnyčia, Žygaičių gimnazija, Žygaičių bendruomenės pastatas ir viena iš Žygaičių gatvių

(Atkelta iš 61 p.)

1861 m. Žygaičių mokykla veikė smuklės patalpose. Vėliau mokykla buvo perkelta į Gaudaičių kaimą.

1863 m. Žygaičiuose įsteigta valdiška pradžios mokykla. Čia mokydavosi apie 60 vaikų.

1861–1863 m. Žygaičiuose pastatyta Šv. apaštalų Petro ir Pauliaus bažnyčia. Jos statyba rūpinosi kunigas Vincentas Norvaiša. Įspūdingi bažnyčios altoriai. Centrinis yra dviejų aukštų. Jis papuoštas kolonomis, evangelistų skulptūromis. Į centrinį altorių panašus dešinytis. Jame yra šv. Jurgio, šv. Kazimiero, šv. Ambraziejaus, šv. Jeronimo ir šv. Roko skulptūros. Kairijį altorių puošia šv. Domininko, šv. Klavos, šv. Augustino, šv. Grigaliaus, Marijos Maloningosios ir Marijos Sopulingosios skulptūros.

Nepriklausomos Lietuvos metais Žygaičiai buvo valsčiaus centras.

1923 m. Žygaičiuose buvo 43 sodybos, 298 gyventojai. Tuo laikotarpiu miestelyje pastatyta nauja mokykla, buvo valsčiaus savivaldybė, veikė paštas, sveikatos punktas, policijos nuovada, veiklą buvo išplėtojęs kooperatyvas, smulkaus kredito draugija, veikė kelios amatų dirbtuvės, parduotuvės. Aktyvūs buvo miestelio šauliai, jaun lietuviai, pavasarininkai, tautininkai.

Žygaičiai buvo vienas iš tokių Tauragės rajono miestelių, kuriuose negyveno žydų tautybės žmoniai.

1934 m. bažnyčios šventoriuje pastatyta betoninė koplytėlė, kuri čia stovi iki šiol.

Gyvenvietė stipriai nukentėjo Antrojo pasaulinio karo metais.

Sovietmečiu Žygaičiai buvo apylinkės ir kolūkio centras. Dabar Žygaičiuose veikia gimnazija, paštas, ambulatorija, bendruomenės centras.

Žygaičių seniūnijai 2010 m. vadovavo Vytautas Juška, pakaitiniu seniūno pavaduotoju dirbo Aivaras Betingis.

Žygaičių seniūnijoje įsteigtos Aukštupių, Būdviečių, Draudenių, Kęščių, Pryšmantų, Sartininkų, Skiržemės, Šikšnių, Visbarų, Žygaičių seniūnaitijos. Seniūnijos teritorijoje veikia trys bendruomenės: Žygaičiuose – „Žygava“, Sartininkuose – „Sartupietis“, Aukštupiuose – „Aukštadabrupis“, Kęščiuose – „Elbenta“.

2005 m. liepos 19 d. Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu patvirtintas Žygaičių miestelio herbas (sukūrė dailininkas Rolandas Rimkūnas). Jame pavaizduotas raktas ir kardas.

Žygaičiuose paskutiniaisiais metais nuolat gyvena apie 700 žmonių.

Nuotraukose: koplytėlė-paminklas Šventųjų 1934-ųjų metų atminimui Žygaičių katalikų bažnyčios šventoriuje, paminklas pirmosios Žygaičių katalikų bažnyčios vietoje ir Žygaičių miestelio kryžiai

